

ARCHEOLOGIE • BOUWHISTORIE

NOTA: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

ROTSELAAR, STEENWEG OP NIEUWRODE 36

A. DEVROE, G. BERVOETS & S. DONDEYNE

JUNI 2020

COLOFON

Project

Nota: Rotselaar, Steenweg op Nieuwrode 36

ID bekrachtigde archeologienota

ID 10955

Opdrachtgever

E.T.A. NV
Aarschotsesteenweg 100b
2230 Herselt

Opdrachtnemer

Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bv
Langeneikenstraat 3
3582 Koersel
0472/59.31.41
annika.devroe@gmail.com
BE 0680.617.128

Erkende archeoloog: Annika Devroe, OE/ERK/Archeoloog/2015/00085

© 2020 Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bv

Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijk toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

Inhoud	0
1. Gemotiveerd advies	1
2. Programma van maatregelen voor een archeologische opgraving van een site zonder complexe verticale stratigrafie	2
2.1. Afbakening.....	2
2.2. Wetenschappelijke doelstellingen	3
2.3. Voorwaarden.....	3
2.4. Opgravingsstrategie, -methoden, -technieken	3
2.5. Criteria bereiken onderzoeksdoel	4
2.6. Voorziene afwijkingen Code Goede Praktijk	4
2.7. Kostenraming en duur veldwerk	4
2.8. Actoren en competenties	5
2.9. Risicoanalyse	5
2.10. Bewaring archeologisch ensemble	6
3. Figurenlijst.....	7

1. GEMOTIVEERD ADVIES

Op basis van het bureauonderzoek (projectcode 2019D68) kon niet aangetoond worden of een archeologische site aanwezig is of niet.

In overeenstemming met het *programma van maatregelen*¹ is in april 2020 een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd (projectcode 2020C326). Uit de landschappelijke boringen en profielput bleek dat er een lage kans was op het aantreffen van steentijdsites. Sporensites werden op basis van de boringen niet uitgesloten.

In overeenstemming met het *programma van maatregelen*² is in mei 2020 een proefsleuvenonderzoek (projectcode 2020E178) uitgevoerd. In totaal werd 254,08 m² of 12,68 % van het projectgebied (2003 m²) onderzocht door middel van vier werkputten. Het aangelegde archeologische niveau (vlak 1) bevond zich tussen 15,20 m en 15,64 m TAW. Dit is grotendeels ca. 60 cm tot 100 cm onder het huidige maaiveld. Er werden in totaal 30 spoornummers geregistreerd. De aangetroffen scherven kunnen grotendeels in de volle Middeleeuwen gedateerd worden. Het gaat enerzijds om witbakkend Maaslands aardewerk, anderzijds om handgevormd vroegrijks aardewerk. Er werden zes vermoedelijke paalkuilen aangetroffen uit deze periode, namelijk S1, S4, S5, S6, S8 in werkput WP1 en S17 in werkput WP3. Daarnaast kunnen ook twee kuilen (S2 en S20) en twee greppels (S3 en S11/S22) in deze periode geplaatst worden.

Verschillende greppels kunnen in de volle tot late Middeleeuwen geplaatst worden (S19, S23, S26, S27, S28 en S29) en nog een viertal greppels (S7, S10, S16, S18) en een zone met ploegsporen (S30) in de late Middeleeuwen tot Nieuwe Tijd.

De overige sporen (S9, S12, S13, S14, S15, S21, S24, S25) kunnen in de Nieuwste Tijd geplaatst worden en kunnen in verband gebracht worden met de afgebroken hoeve.

Gezien de aanwezigheid van een archeologische site die gedateerd wordt in de volle Middeleeuwen wordt geadviseerd om het volledige projectgebied (ca. 2000 m²) op te graven.

¹ A. Devroe & G. Bervoets 2019b

² A. Devroe & G. Bervoets 2019b

2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN VOOR EEN ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING VAN EEN SITE ZONDER COMPLEXE VERTICALE STRATIGRAFIE

2.1. AFBAKENING

Locatie: Rotselaar, Steenweg op Nieuwrode 36

Bounding box: punt 1 (NW) – X 177336.222 Y 181927.368

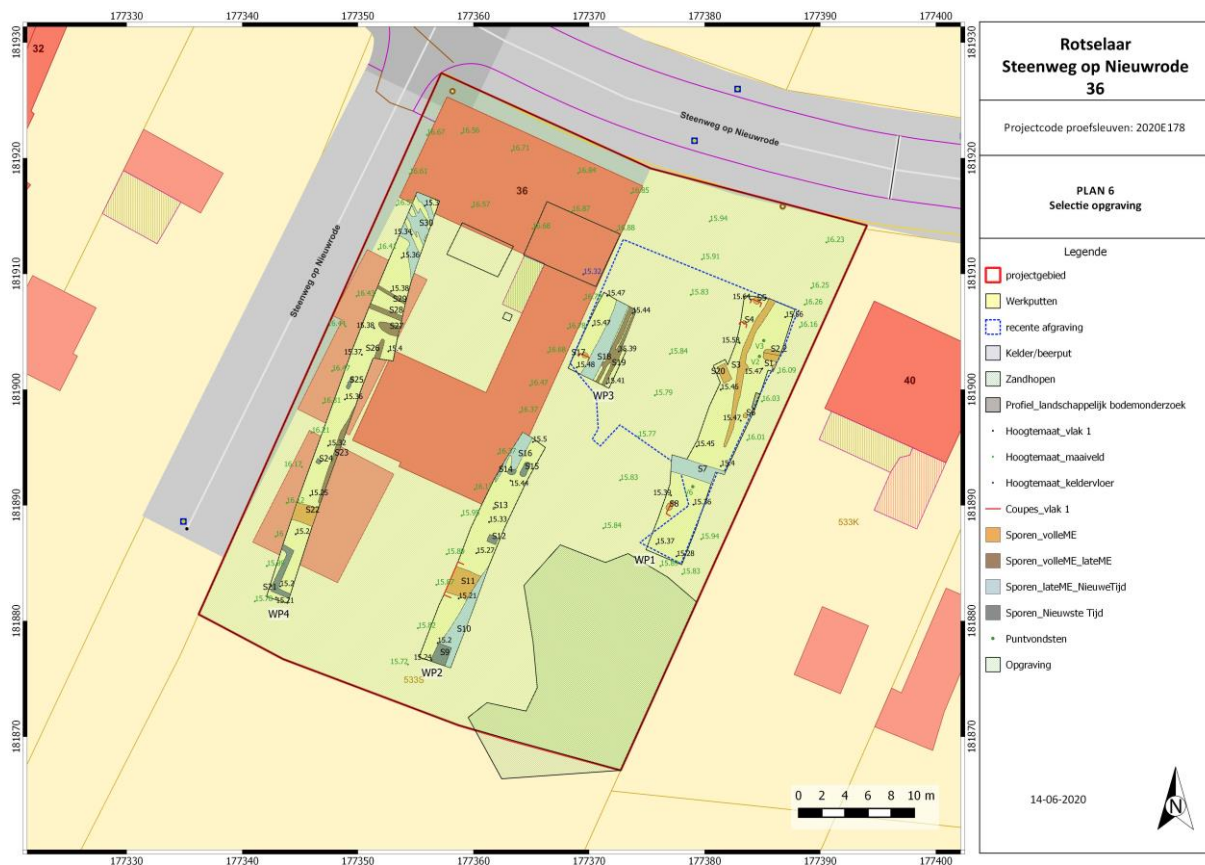
Punt 2 (ZO) – X 177394.043 Y 181867.088

Kadaster: Rotselaar, afdeling 3, sectie A, perceel 533s (partim)

De resultaten geven aanleiding tot vervolgonderzoek. Het volledige projectgebied of 2003m² dient opgegraven te worden.

Het vloerniveau van de oostelijke kelder bevindt zich op 15,32 m TAW. Dit is onder het archeologisch niveau, maar dieper bewaarde sporen (bv waterputten) kunnen hier zeker nog aanwezig zijn. Deze kelders worden dan ook meegenomen bij het verder onderzoek.

De sporen bevinden zich allen op één archeologisch niveau dat aangelegd is onder de AE – horizont. Het aangelegde archeologische niveau (vlak 1) bevond zich tussen 15,20 m en 15,64 m TAW. Dit is grotendeels ca. 60 cm tot 100 cm onder het huidige maaiveld.

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding op te graven zone. © Devroe bv 2020

2.2. WETENSCHAPPELIJKE DOELSTELLINGEN

De doelstelling van dit onderzoek betreft het vervolledigen van de kennis aangaande de site uit de volle Middeleeuwen en de ontwikkeling van de dorpskern van Wezemaal.

Hierbij moeten volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- Wat is de aard, omvang, datering en bewaringstoestand van de archeologische resten?
- Welke structuren zijn er aangetroffen? Is er sprake van een fasering?
- Kunnen de aangetroffen sporen gerelateerd worden aan reeds bekende vindplaatsen uit de omgeving?
- Wat zeggen de aangetroffen vondsten over de welstand, levenswijze, sociale, economische en culturele achtergrond van de bewoners?
- Zijn er sporen of vondsten aangetroffen die de aanwezigheid van ambachtelijke activiteiten aantonen?
- Hoe veranderde het gebruik van het terrein doorheen de verschillende periodes? (droog versus nat, woonfunctie versus landbouwgrond). Zijn er specifieke contexten aangetroffen die ons meer informatie kunnen verschaffen over de relatie tussen de menselijke bewoning en het omliggende landschap en dienen deze door middel van natuurwetenschappelijk onderzoek bestudeerd te worden?

2.3. VOORWAARDEN

Het onderzoek kan pas plaatsvinden indien heel het onderzoeksgebied beschikbaar is. Dit houdt in dat er zich ter hoogte van de geselecteerde zone geen afvalhopen, geen stockage van materialen en geen resten van kleine constructies bevinden die grondverzet bemoeilijken. Zo dienen de hopen puin/zand in het zuidoosten verwijderd te worden. De kelders worden tijdens de opgraving onder begeleiding van de archeologen uitgehaald.

2.4. OPGRAVINGSSTRATEGIE, -METHODEN, -TECHNIEKEN

Het gaat om een zone van ca. 2000 m² waar een archeologische opgraving wordt geadviseerd. Het gaat hierbij om een site zonder complexe stratigrafie. De bepalingen uit de desbetreffende hoofdstukken van de Code van Goede Praktijk zijn van toepassing.

Het vlak wordt aangelegd onder begeleiding van de veldwerkleider. De afgraving gebeurt door een graafmachine met rupsbanden en een platte bak. Bij de aanleg van de werkputten dient er gestreefd te worden naar zo groot mogelijke oppervlaktes om de relaties tussen sporen zichtbaar te maken. Indien bij de aanleg van de werkputten structuren aan het licht zouden komen dan dient de werkput uitgebreid te worden zodat deze in hun geheel geregistreerd kunnen worden. Indien de onderzijde van de kelders onder het archeologisch niveau liggen wordt een controlevlak onder de kelder aangelegd. Diepere sporen (bv waterput, kuilen) kunnen op basis van het proefsleuvenonderzoek namelijk nog verwacht worden onder deze kelders. Het archeologisch niveau wordt geregistreerd volgens de Code van Goede Praktijk.

Het aangelegde vlak wordt met een metaaldetector onderzocht. Metalen vondsten worden driedimensionaal ingemeten.

Na de aanleg van het vlak dient deze op korte termijn onderzocht en afgewerkt te worden zodat sporen niet degraderen door het openliggen. Sporen worden manueel gecoupeerd en afgewerkt met

uitzondering van relatief vondstarmer, diep reikende sporen (bvb insteek van waterputten, beerputten etc...) en het afwerken van grote vondstarmer greppelstructuren die desgewenst machinaal afgewerkt kunnen worden. Indien machinaal verdiept of afgewerkt wordt gebeurt dit onder begeleiding en in lagen van maximaal 5 cm.

Er dient bronbemaling voorzien te worden indien dit noodzakelijk is om een veilig en kwalitatief onderzoek van diepe grondsporen, die reiken tot onder het grondwaterniveau, te garanderen. Om hierover uitsluitsel te krijgen wordt de diepte met een boor bepaald.

Alle vondsten, inclusief natuursteen en bouwkeramiek, die worden aangetroffen tijdens het aanleggen van het vlak, het opschaven, couperen en afwerken van sporen worden geregistreerd en verzameld. Een uitzondering hierop vormen vondsten uit sporen met een duidelijk recente oorsprong waarbij het volstaat het aangetroffen materiaal te beschrijven.

Staalname gebeurt volgens de Code van Goede Praktijk V4. Op basis van het vooronderzoek is niet te bepalen welke staalnames noordzakelijk zullen zijn. Voor de datering van sporen, structuren of lagen kunnen dendrochronologische stalen, houtskoolstalen of OSL-stalen genomen worden. Voor de economische en culturele vraagstellingen kunnen dierlijke resten, plantaardige resten interessant zijn indien aanwezig. Voor de landschappelijke vraagstellingen kan geologisch materiaal (bodemonsters), pollen, zaden en vruchten, hout en ander vegetatief materiaal nuttig zijn. De noodzakelijkheid van staalnames wordt besproken in overleg met de verantwoordelijke erfgoedconsulent.

Indien er tijdens de opgraving vondsten aan het licht komen die in aanmerking komen voor conservatie en restauratie worden specifieke maatregelen getroffen. Voor metalen voorwerpen geldt dat er radiografieopnames gemaakt moeten worden wanneer vorm en uitzicht door corrosie dermate verstoord zijn dat het identificeren onmogelijk is. Indien nodig wordt een conservator geraadpleegd.

Na beëindigen van het veldwerk wordt een archeologierapport opgesteld, dat de erkende archeoloog indient bij het agentschap. Na het assessment en de verwerking stelt hij vervolgens, binnen de decretaal bepaalde termijn, een eindverslag op, dat hij eveneens indient bij het agentschap.

2.5. CRITERIA BEREIKEN ONDERZOEKSDOEL

De archeologische opgraving wordt als succesvol beschouwd indien alle waargenomen archeologische entiteiten op een wetenschappelijke wijze onderzocht zijn, er een beargumenteerd antwoord op de onderzoeksvragen geformuleerd kan worden en het eindrapport wordt opgeleverd.

2.6. VOORZIENE AFWIJINGEN CODE GOEDE PRAKTIJK

In principe worden alle onderzoekshandelingen uitgevoerd zoals voorgeschreven in de Code van Goede Praktijk V4 en de bijkomende bepalingen in het *programma van maatregelen*. Afwijkingen hierop worden beschreven en verantwoord in het archeologierapport.

2.7. KOSTENRAMING EN DUUR VELDWERK

De geschatte duur van het veldwerk wordt geraamd op 8 werkdagen met een veldteam van 3 personen. Er wordt een veldteam van minimaal 3 archeologen voorzien (1 veldwerkleider, 1

archeoloog-assistent, 1 archeoloog) die onder de autoriteit van een erkende archeoloog werken en een (assistent)-aardkundige.

Voor het assessment en de rapportering worden de erkende archeoloog en de veldwerkleider ingezet. Indien nodig wordt een materiaaldeskundige, fysisch antropoloog, natuurwetenschapper en conservator ingezet.

Voor natuurwetenschappelijk onderzoek van de staalnames, evenals voor conservatie wordt een stelpost voorzien. Voor natuurwetenschappelijk onderzoek wordt ca. 20% van de totaalprijs (veldwerk en rapportage) voorzien als stelpost.

De kosten voor de kraan en de werfinfrastructuur maken geen deel uit van de archeologische kostprijs. Alle prijzen zijn exclusief BTW.

- Veldwerk	10200 euro
- Rapportage	6800 euro
- Natuurwetenschappelijk onderzoek	3400 euro
- Conservatie	2500 euro

De werkelijke kostprijs kan afwijken van de kostenraming. De raming is enkel indicatief en afhankelijk van de aangetroffen vondsten en monsters die geanalyseerd dienen te worden.

2.8. ACTOREN EN COMPETENTIES

De opgraving gebeurt onder autoriteit van een erkende archeoloog. Voor de opgraving en rapportage ervan wordt deze bijgestaan door volgende actoren:

- 1 veldwerkleider: hij/zij heeft ervaring met het opgraven van sites uit de volle Middeleeuwen
- 1 assistent-archeoloog en 1 archeoloog (geen specifieke vereisten)
- Aardkundige of assistent-aardkundige met ervaring in bodem- en sedimenttypes die in het onderzoeksgebied voorkomen: De aardkundige staat in voor het onderzoeken, registreren en interpreteren van de aardkundige aspecten van het archeologisch onderzoek. De aardkundige rapporteert en overlegt met de veldwerkleider.
- De conservator (geen specifieke vereisten), fysisch antropoloog (enkel indien menselijke skelet- of crematieresten aangetroffen worden), natuurwetenschapper (kennis met betrekking tot C14-datering en andere dateringsmogelijkheden) en materiaaldeskundige (ervaring met materiaal uit de volle tot late Middeleeuwen) worden wanneer nodig aangewend bij het veldwerk. Deze zullen voornamelijk bij het assessment en verwerking nodig zijn, maar waar tijdens het veldwerk vragen rijzen in verband met conservatiebehandelingen, staalname,... kunnen deze hun kennis aanwenden en richtlijnen leveren. Zeker in dit geval is de kans groot dat een fysisch antropoloog bij het onderzoek betrokken dient te worden. Ze rapporteren en overleggen steeds met de veldwerkleider.

2.9. RISICOANALYSE

Het archeologisch veldwerk wordt uitgevoerd in goede omstandigheden. Dit betekent o.m. dat:

- De werf wordt voorzien van voldoende signalisatie en eventuele omheining conform de vigerende arbeidswetgeving, wetgeving bodemverzet en veiligheid. Dit om eventuele ongelukken maar ook vandalisme aan de archeologische sporen te vermijden.
- De weersomstandigheden dermate zijn dat ze een goede waarneming toelaten. Indien nodig wordt de opgraving bij hevige regenval tijdelijk opgeschort en dient het vlak eerst op te drogen of wordt het water weggepompt.

- De uitvoerder heeft een duidelijk zicht op de eventueel aanwezige leidingen.
- Omwille van de veiligheid dienen diepe coupes, profielen en putten profielen trapsgewijs verdiept te worden om instortingen van de wanden te vermijden.

2.10. BEWARING ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE

Het opgravingsarchief (data en vondsten) is eigendom van de opdrachtgever. Deze dient het archeologisch ensemble te vrijwaren voor schade van eender welke aard. Voor de langdurige bewaring van de vondsten dienen eenvoudige gecontroleerde omstandigheden te volstaan (beperkte en geleidelijke schommelingen in temperatuur en luchtvochtigheid). Indien bijkomende maatregelen noodzakelijk blijken nadat het assessment van de vondsten is uitgevoerd zullen deze in het archeologierapport gespecificeerd worden. De opdrachtgever kan wel besluiten om het archeologisch ensemble over te dragen aan een erkend erfgoeddepot.

3. FIGURENLIJST

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding op te graven zone. © Devroe bv 2020..... 2